

تحلیل ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی

احمدکیخا^۱، نیره حاجی علیان^۲، مژگان محمدی مهر^{۳*}، فاطمه دارابی^۴

چکیده

مقدمه: علیرغم اینکه پژوهش‌های زیادی در شناسایی ویژگی‌های استاد خوب صورت گرفته اما هنوز تلاش‌های برای یافتن ویژگی‌های مشترک ادامه دارد. لذا هدف از پژوهش تحلیل و رتبه‌بندی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی می‌باشد.

روش‌ها: این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد و از نوع تحقیقات توصیفی است. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش ۳۱۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی بودند. گردآوری داده‌ها با استفاده از یک پرسشنامه دو قسمتی که روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفته بود، انجام شد. نظرات دانشجویان در خصوص ویژگی‌های استاد خوب دانشگاهی در مقیاس سنج لیکرت پنج درجه‌ای مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های تی، کروسکال والیس و فریدمن تحلیل شد.

نتایج: یافته‌های پژوهش نشان داد بیش از نیمی از دانشجویان (۶۱٫۹ درصد) زن و بقیه (۳۸٫۱ درصد) مرد بودند. حدود ۹۰ درصد دانشجویان در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بودند و مابقی در مقطع دکتری قرار داشتند. بر اساس دیدگاه دانشجویان، پنج ویژگی استاد خوب به ترتیب؛ تسلط استاد بر موضوع درس با میانگین (۴/۸۴)، حفظ شخصیت و احترام به دانشجو با میانگین (۴/۶۷)، کوشش جهت تفهیم درس و پاسخ به سوالات دانشجو با میانگین (۴/۶۶)، قضاوت درست و رعایت عدالت در برخورد با دانشجو (۴/۶۱)، انتقاد پذیری و منطقی بودن استاد با میانگین (۴/۵۱) رتبه‌بندی شدند. **نتیجه‌گیری:** در مجموع یافته‌های پژوهش، بیان می‌کند از میان پنج ویژگی برشمرده شد برای استاد، ویژگی تسلط استاد بر موضوع درس نسبت به سایر ویژگی‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است و از آنجایی که اعضای هیئت علمی از مهمترین ارکان نظام آموزشی محسوب می‌شوند و فراهم‌کننده بستری جهت رشد فراگیران برای تأمین نیروی انسانی متخصص کشور در جهت دستیابی به توسعه می‌باشند لذا باید در جذب اعضای هیئت علمی و برنامه‌های آموزشی برای توانمندسازی اعضای هیئت علمی این ویژگی باید مد نظر مسئولان و دست‌اندرکاران قرار گیرد.

کلمات کلیدی: ارزیابی، استاد، آموزش، تدریس، دانشجویان

مقدمه

در کارآمدی نظام آموزشی آغاز شده است (۱). چراکه آموزش عالی یکی از معیارهای مهم توسعه کشورها در نظر گرفته می‌شود و در نتیجه توسعه آموزش عالی، کیفیت علمی و

در طی دهه‌های اخیر یک حرکت بین‌المللی از سوی کنشگران علمی و سیاست‌گذاران جهت تحلیل و بررسی عوامل موثر

۱- دانشجوی دکتری اقتصاد و مدیریت مالی دانشگاه تهران

آدرس الکترونیکی: ahmadkeykha8984@gmail.com

۲- دکتری تعلیم و تربیت اسلامی دانشگاه تهران

۳- دانشیار گروه علوم آزمایشگاهی دانشکده پیراپزشکی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه پزشکی ارتش تهران (*نویسنده مسئول)

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی

نمونه‌ی خود را مشخص نموده، با استفاده از دانش و توانایی آنان کیفیت آموزشی خود را ارتقاء می‌بخشند. اساتید علاوه بر اینکه می‌توانند از متخصصین مسائل آموزشی باشند بلکه الگو و راهنمایی فراگیران در امور آموزشی بود و با مشاوره و راهنمایی دانش پژوهان می‌توانند مشکل گشای آن‌ها باشند (۵). به همین دلیل دیدگاه دانشجویان نسبت به عملکرد استادان در اغلب نظام‌های آموزش عالی یکی از معیارهای ارزشیابی از اعضای هیئت علمی بوده است. در برخی از مدل‌ها سنجش عملکرد اعضای هیئت علمی، ارزشیابی دانشجویان از تدریس استاد یکی از معیارهای سنجش کیفیت کلاس در نظر گرفته شده است (۶). در این راستا، نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد کیفیت استاد، عامل مهمی در جهت ارتقاء سطح آموزشی دانشگاه و موفقیت دانشجویان می‌باشد (۷، ۸، ۹، ۱۰). که برای بیش از یک قرن، محققان ویژگی‌های معلمان خوب را مطالعه کرده‌اند (۱۱، ۱۲). اما هنوز به اتفاق نظری در تعریف استاد خوب نرسیده‌اند (۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶). در واقع یک تعریف عمومی و جهان شمول از استاد خوب، کسی است که دارای دانش (در زمینه‌های موضوعی و تخصصی)، مهارت‌ها و توانایی‌های فردی و ارتباطی و نیز مستعد برای کار با دانشجویان می‌باشد (۱۷) جان دیویی، از فلاسفه تعلیم و تربیت در قرن اخیر، در تعریف معلم خوب، معتقد است که معلم خوب باید دارای ویژگی‌های زیر باشد: ۱) معلم خوب، باید به تفاوت‌های فردی شاگردان خود آگاهی داشته باشد؛ ۲) معلم خوب، باید قدرت هدایت کلاس به سوی هدف‌های مشخص را داشته باشد؛ ۳) معلم خوب، باید احساسات سلطه‌جویانه خود را کنترل کند (۱۹). به لحاظ دیرینه شناسی، مسئله استاد، معلم خوب و ویژگی‌های آن از دیرباز در جوامع مختلف مورد توجه بوده است. انتخاب استاد خوب در حرفه‌ها و مشاغل مختلف اهمیت زیادی داشته است. در این میان ابن سینا، دانشمند شهیر ایرانی، توجه زیادی به اهمیت یادگیری، شناخت علوم مختلف، انتخاب معلم و مجیز کردن او به تربیت نظری و

پژوهشی اساتید نقش مهمی را ایفا می‌کند. به همین دلیل دانشگاه‌ها همواره به دنبال ارتقای کیفیت علمی و پژوهشی اعضای هیئت علمی و نظارت و ارزشیابی عملکرد آن‌ها می‌باشند. شرایط و امکانات آموزشی یکی از عوامل موثر بر آموزش و یادگیری است اما در شرایط و امکانات آموزشی بدون وجود استاد خوب، کارایی لازم را نخواهد داشت. در کنار شرایط و امکانات سخت افزاری، یک استاد خوب با بهره‌مندی از ویژگی‌های مناسب علمی و رفتاری نقش اصلی را در فرایند یادگیری ایفا خواهد کرد. آموزش کار اصلی یک استاد است و به فعالیت‌های از پیش طراحی شده‌ای گفته می‌شود که با هدف ایجاد یادگیری میان دانشجو و استاد به صورت کنش متقابل انجام می‌شود. استاد از طریق ترکیب عناصر بدیع و وجود می‌تواند موفقیت یکی دانشجو را رقم بزند، لذا در تحلیل نهایی اساسی‌ترین عامل آموزش محسوب می‌شود (۲). طبق دیدگاه طراحی سیستماتیک آموزشی هم، استاد مهم‌ترین رکن برای ایجاد موفقیت مطلوب در تحقق اهداف آموزشی است. استاد می‌تواند نقص کتب درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران کند یا برعکس بهترین موفقیت و موضوع تدریس را با عدم توانایی در ایجاد ارتباط عاطفی مطلوب به محیط غیرفعال و غیر جذاب تبدیل کند (۳). از آنجایی که استاد با روح، روان و احساسات دانشجویان ارتباط دارد، چنانچه به درستی عمل نکند، خسارات جبران ناپذیری بر جای خواهد گذاشت (۴). چراکه دانشجویان قشر آگاه هر جامعه‌ای را شکل می‌دهند و از خصوصیات مهم هر دانشگاه این است که اهداف، برنامه‌ها و روش‌های آن با نیازها و ویژگی‌های اجتماعی و روانی دانشجویان هماهنگ و سازگار باشد. برای رسیدن به اهداف تعلیم و تربیت، هر دانشگاهی بایستی اساتیدی با ویژگی‌های شایسته داشته باشد. به منظور رسیدن به این اهداف، دانشگاه‌ها ملاک‌هایی را برای تعیین شایستگی اساتید خود تعیین نموده و با استفاده از آن‌ها عملکردشان را مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهند و اساتید

اثربخش می‌تواند در جهت ارتقای عملکرد استاد موثر واقع گردد (۵۲). در واقع، رفتار و عملکرد اساتید در محیط‌های آموزشی مورد قضاوت گروه‌های مختلفی قرار می‌گیرد. در این میان دانشجویان به دلیل حضور مستقیم در موقعیت آموزشی ارتباط نزدیک‌تری نسبت با سایر عوامل قضاوت کننده دارند و نوع نگرش آن‌ها به ویژگی‌های یک استاد مطلوب می‌تواند تاثیر زیادی در فرآیند یادگیری داشته باشد (۵۳). بر این اساس بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ دنیا برای پیشبرد اهداف و برنامه‌های آموزشی خود از نظرات دانشجویان که مصرف کنندگان اصلی این برنامه هستند استفاده می‌کنند و با ارزشیابی برنامه‌های درسی و استادان، کیفیت آموزش را ارتقاء می‌دهند که این نوع ارزشیابی موافقان و مخالفان نیز دارد (۳۸، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹).

با توجه به اینکه دانشگاه‌ها در فرآیند توسعه کشورها، نقش حساس و تاثیر گذاری را به عنوان مرکزی برای تربیت و آماده سازی نیروی انسانی متخصص، کارآمد جهت پاسخگویی به نیازهای اساسی جامعه در زمینه‌های مختلف بر عهده دارند. به همین جهت سرمایه‌گذاری و پرداختن به مسائل بخش آموزش عالی، که یکی از ارکان مهم توسعه کشورها در ابعاد مختلف به شمار می‌آید به ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته به دلیل درگیر بودن با معضلاتی همچون کمبود سرمایه‌گذاری آموزشی، نبود نیروی انسانی متخصص و عدم توجه به بازده‌های آموزشی منابع انسانی ضرورت پرداختن به آن را دو چندان ساخته است. در دهه‌های اخیر دانشگاه‌ها با چالش‌های متعددی نظیر؛ توده‌ای و جهانی شدن آموزش عالی، سیاست‌زدگی، انباشت بیکاری فارغ التحصیلان، گسترش فناوری‌ها و ارتباطات، سیطره کمیت بر کیفیت، کاهش بودجه دولتی و رقابت با سایر بخش‌های اقتصادی و اجتماعی جهت کسب منابع و غیره مواجه بوده‌اند که کارآمدی و اثربخشی دانشگاه‌ها دستخوش دگرگونی‌های کرده است. با گسترش نگاه کمی‌گرایانه در نظام آموزش عالی بدون توجه به بافت

اخلاقی داشته است. او معتقد است: نقش معلم در آموزش جوانان چیزی فراتر از ارائه اطلاعات به آنهاست زیرا دانش آموزان عادات، عقاید، ارزش‌ها بسیار زیادی را از معلمین خود کسب می‌کنند. معلم باید با استعداد باشد در آموزش بچه‌ها مهارت داشته، باوقار و آرام باشد و از سادگی بسیار به دور بوده، رفتار سبک نداشته باشد، خیلی جدی و بی‌نشاط نباشد بلکه برعکس معلم باید مهربان و فهیم بوده، با فضیلت، تمیز و شایسته باشد (۲۰).

امروزه، این باور غلط وجود دارد که هر فرد عالمی استاد تصور می‌شود، در حالی که چنین ادعایی همیشه صادق نیست و بسیاری از افراد متخصص و خبره نمی‌توانند در هنر تدریس موفقیت چندانی کسب کنند. البته بالعکس، قضیه نیز می‌تواند درست باشد و هر استادی هم ممکن است الزاما محقق چیره دستی نباشد (۲۱). لذا یک استاد خوب باید دارای ویژگی‌های متعددی باشد تا بتواند اعتبار و شهرت یک موسسه آموزشی را افزایش دهد. از طرفی، داشتن همه ویژگی‌ها برای استاد امکان پذیر نیست و به همین دلیل، هر موسسه بنا به برداشت خود معیارهایی برای شایستگی استادان خود تعیین می‌کند (۲۲). شناخت ویژگی‌های استاد خوب اهمیت و ضرورت بسیاری دارد چراکه از یکسو، باعث تسهیل آموزش و جبران کمبودهای کتب درسی و امکانات می‌شود و دیگر سو، شخصیت استاد، توانایی‌های علمی او را تحت تاثیر قرار می‌دهد (۲۳). استاد خوب می‌تواند الگوی مناسبی جهت اجرای نقش‌ها برای دانشجویان خود باشد که چگونگی همکاری جمعی و مفید با دیگران را به آن‌ها آموزش داده و شیوه‌های تدریس خودشان را با نیازها و توانایی‌ها و استعداد آنان هماهنگ می‌کند (۲۴) که در بررسی ویژگی‌های استاد خوب، با واکاوی در ادبیات پژوهش یافته‌های به دست آمده در دو جدول پژوهش‌های داخلی و خارجی دسته‌بندی شده است. (جدول ۱ و ۲)

از آنجا که نقش استاد در فرآیند آموزش و تدریس مهم و غیرقابل انکار می‌باشد، دانستن ویژگی‌های استاد خوب برای تدریس

جدول ۱- ویژگی‌های استاد خوب در پژوهش‌های داخلی

منبع	سال	ویژگی
(۲۳)	۱۳۹۶	دانش تخصصی، شخصیت، ارتباطات، روش تدریس، ارزشیابی، اخلاق
(۲۵)	۱۳۹۵	در سه بعد شناختی (نظیر؛ ارائه محتوا، خلاقیت و...)، عاطفی (نظیر؛ ارتباط با دانشجو، تعهد و مسئولیت پذیری و...)؛ رفتاری (نظیر؛ فن بیان، ارزشیابی عادلانه و...)
(۲۶)	۱۳۹۵	روش تحلیل و انتخاب متن، آزمون کامل و جامع پایایی، تسلط بر مباحث علمی، راهنمایی و نظم آموزشی و توانایی علمی
(۲۷)	۱۳۹۴	راهنمایی و مشاوره، مدیریت کلاس، ارزیابی یادگیری، مهارت‌های عرضه مطالب، رعایت مسائل اخلاقی در آموزش و مهارت‌های ارتباطی، تسلط بر محتوا
(۲)	۱۳۹۴	توانمندی پژوهشی، توانمندی آموزش و تدریس، نظارت و ارزشیابی دانشجویان، اخلاق و رفتار، پابندی به مقررات آموزشی
(۲۸)	۱۳۹۴	ویژگی‌های مدیریت کلاس، ویژگی‌های شخصیتی مدرس و ویژگی‌های فرایند تدریس
(۲۹)	۱۳۹۴	منش فردی، خصوصیات اخلاقی، ارزیابی نظامند، تجربه مدرس، مهارت‌های آموزشی، مهارت‌های ارتباطی
(۲۴)	۱۳۹۳	تسلط مدرس بر موضوع مورد تدریس، دانش عمومی در مورد درس مورد تدریس، کوشش جهت تفهیم درس و پاسخ به سوالات فراگیران و سابقه تدریس، آشنا با روش‌های ارتباطی و شیوه‌های مناسب برخورد با فراگیر
(۳۰)	۱۳۹۳	ویژگی‌های مطلوب شخصیتی، روابط انسانی، ارزشیابی، طراحی تدریس، اجرای آموزشی و مدیریت کلاس درس
(۳۱)	۱۳۹۳	ملاحظه تفاوت‌های فردی، آغازگری در بحث، اداره و طراحی فرایند آموزش، بسط تعامل میان فراگیران، تسلط بر فناوری‌های اطلاعات، ترغیب فراگیران به تامل، ارزشیابی فرایند یادگیری، بیان اهداف و چارچوب کلی درس، طراحی فعالیت‌های یادگیری و ارائه بازخورد
(۳۲)	۱۳۹۳	تسلط بر موضوع درسی، ارائه مطالب جدید و به روز، بیان ساده و شیوا، انتقال واضح مطالب، ارزشیابی از فراگیران
(۳۳)	۱۳۹۲	دانش پژوهی، مهارت‌های ارتباطی، مهارت تدریس، مهارت ارزشیابی، ویژگی‌های ظاهری
(۳۴)	۱۳۹۲	دانش پژوهی، مهارت ارتباطی، مهارت تدریس، مهارت ارزشیابی فراگیران، ویژگی‌های ظاهری مدرس
(۴)	۱۳۹۲	تسلط مدرس بر موضوع تدریس، بیان شیوا و توانایی ارتباط و انعطاف پذیر
(۳۵)	۱۳۹۲	ارزشیابی مناسب از فراگیران، دانش پژوهی، روش تدریس مناسب، قدرت برقراری ارتباط، شخصیت فردی، جو کلاس، محور قرار دادن رشد فراگیر
(۳۶)	۱۳۹۱	فن بیان، رعایت مهارت تدریس، تسلط استاد، علاقمندی به تدریس، انتقاد پذیری، استفاده از فناوری در تدریس
(۳۷)	۱۳۸۹	دانش پژوهشی، رفتاری، تکنیکی، ارتباطی، شخصی
(۳۸)	۱۳۸۹	فن بیان، خوشرویی و اخلاق، تسلط بر موضوع تدریس
(۳۹)	۱۳۸۹	فن بیان، خوشرویی و اخلاق، تسلط بر موضوع تدریس

می‌توانند به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های آموزشی خود بپردازند که در نهایت منتج به اثربخشی و بهبود کیفیت نظام آموزشی می‌گردد. از این رو، پژوهش حاضر با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی در خصوص ویژگی‌های یک استاد خوب طراحی و اجرا شد تا نشانگرهای یک استاد مطلوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی تعیین گردد.

اجتماعی، فرهنگی و ظرفیت اقتصادی در دانشگاه‌ها موجب شده که نظام‌های دانشگاهی، وادار به باز اندیشی در ساختار، رسالت، اهداف، کارکردها و فرایندهای خود شوند. ارزیابی از عملکرد مدرسان و ارائه تصویری از نقاط قوت و ضعف آن، از یک سو بازخورد مناسبی در اختیار برای سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی قرار می‌دهد و از دیگر سوی، مدرسان نیز با آگاهی از چگونگی عملکردشان

جدول ۲- ویژگی‌های استاد خوب در پژوهش‌های خارجی

منبع	سال	ویژگی
(۴۰)	۲۰۱۸	بیشترین تاکید بر مهارت‌های آموزشی استاد در ارتباط با پرورش انتقادی دانشجویان و نحوه انتقال و ارائه محتوای درس همراه با ذکر نمونه‌های علمی
(۴۱)	۲۰۱۶	ارزشیابی مبتنی بر زمینه تدریس، برداشت‌های زمینه‌ای و فرهنگی، تفاوت‌های بین رشته‌ها
(۴۲)	۲۰۱۶	انتخاب روش تدریس متناسب با محتوای درس، ویژگی‌های دانش آموزان، تجربه‌های قبلی تدریس، فضای بزرگ‌تر کلاس، محدودیت زمان کلاس
(۴۳)	۲۰۱۵	آگاهی و دانش استاد، روش تدریس، ویژگی‌های شخصیتی مدرس، محیط یادگیری
(۴۴)	۲۰۱۵	مدیریت کلاس، دانش تخصصی، شخصیت و استفاده از وسایل کمک آموزشی
(۴۵)	۲۰۱۴	تعهد و مسئولیت پذیری مدرس، بهبود مستمر توانمندی‌ها (توسعه مهارت‌های شخصی و برنامه‌ریزی حرفه‌ای)
(۴۶)	۲۰۱۳	ویژگی‌های مدرس (سازماندهی، آگاهی، علاقه و انگیزه مدرس)، روش تدریس (کار گروهی، مشارکت کلاسی و انجام تکالیف در نمره پایانی) و زمینه‌های فرهنگی متفاوت فراگیران
(۴۷)	۲۰۱۲	روش تدریس، علاقه مدرس، جلب مشارکت در فرایند تدریس، تعامل با فراگیران، مهارت‌های ارتباطی و ارزشیابی
(۴۸)	۲۰۰۹	اهمیت دادن به حرفه‌اش، صلاحیت و شایستگی، شخصیت
(۴۹)	۲۰۰۶	تسلط استاد بر درس، احترام به دانشجو، درگیر کردن دانشجو در بحث کلاس، روش تدریس
(۵۰)	۲۰۰۶	سازماندهی درسی، مدیریت کلاسی، روش تدریس مختلف، احترام و تکریم دانشجو
(۵۱)	۱۹۹۸	مدیریت کلاس، تعامل با دانشجویان، احترام و رفتار برابر با دانشجویان

سوال اصلی پژوهش

پسر دانشگاه علامه طباطبائی تفاوت معناداری وجود دارد؟
 (۲) آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر سن دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علامه طباطبائی تفاوت معناداری وجود دارد؟

خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی چگونه است؟

سوالات فرعی

(۳) آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی با توجه به دانشکده آموزشی تفاوت معناداری وجود دارد؟
 (۴) آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی با توجه به مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد؟
 (۵) آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان مجرد و متأهل دانشگاه علامه طباطبائی تفاوت معناداری وجود دارد؟

(۱) میزان تاثیر هر یک از خصوصیات استاد خوب (دانش پژوهشی، مهارت تدریس، مهارت ارزشیابی، رعایت قوانین آموزشی، ارتباطات بین فردی) در تبیین این عامل چقدر است؟
 (۲) در هر کدام از خصوصیات استاد خوب (دانش پژوهشی، مهارت تدریس، مهارت ارزشیابی، رعایت قوانین آموزشی، ارتباطات بین فردی) چه ویژگی‌های بیشترین اهمیت را دارند؟

روش کار

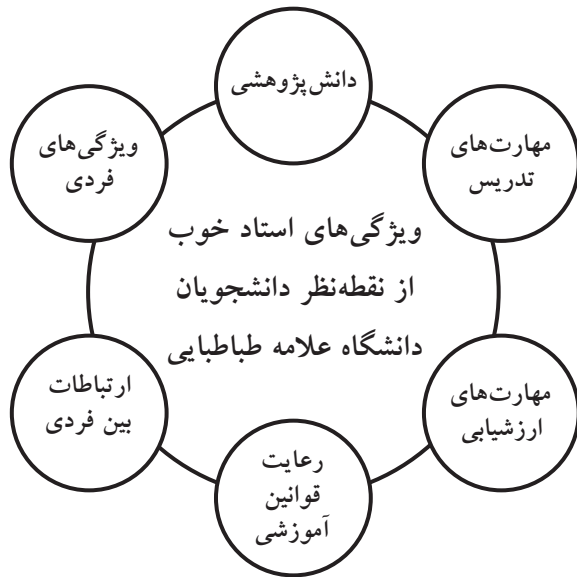
این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد و از نوع تحقیقات

فرضیات پژوهش

(۱) آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دختر و

جدول ۳- سنجش پایایی ابزار پژوهش

آلفای کرونباخ	تعداد گویه‌ها	تعداد نمونه
۰٫۸۷	۶	۳۱۲

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

داده شده است. روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش وهابی (۲۴) در بررسی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علمی کاربردی سنندج، برای سنجش روایی از نظر ۵ نفر از متخصصین آموزش پزشکی استفاده شده بود و برای بررسی پایایی آن از Test-Retest استفاده شده بود لذا برای این منظور پرسشنامه در اختیار ۲۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علمی کاربردی سنندج قرار گرفت و تکمیل گردید. در مرحله پرسشنامه دو هفته بعد تکمیل شد و ضریب همبستگی آن محاسبه گردید که مقدار آن ۰/۸۵ به دست آمد. بنابراین، در این پژوهش به دانشجویان اطمینان داده شد که پاسخ آن‌ها کاملاً محرمانه خواهد بود. داده‌های گردآوری شده با آزمون‌های آمار توصیفی از قبیل توزیع فراوانی برخی از مشخصات دموگرافیک جهت تعیین رابطه منغیرها با هم مورد بررسی قرار خواهد گرفت. از این رو، برای رعایت ملاحظات اخلاقی شرکت در مطالعه اختیاری بوده و پرسشنامه بدون نام در اختیار دانشجویان قرار گرفت.

توصیفی است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش ۳۱۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی بودند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو قسمت بود. قسمت اول در برگیرنده مشخصات فردی افراد از قبیل؛ جنس، سن، وضعیت تاهل، مقطع تحصیلی، دانشکده) و قسمت دوم محتوی ۳۷ سوال می‌باشد که با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (بسیار مهم، مهم، بی‌نظر، کم اهمیت و بی‌اهمیت) در شش حیطه دانش پژوهشی (شش سوال)؛ مهارت‌های تدریس (نه سوال)؛ مهارت‌های ارزشیابی (پنج سوال)؛ رعایت قوانین آموزشی (چهار سوال)؛ ارتباطات بین فردی (چهار سوال) و ویژگی‌های فردی (نه سوال) در مورد ویژگی‌های یک استاد خوب دانشگاهی بود. روایی و پایایی این پرسشنامه مورد پذیرش پژوهشگران، در پژوهش‌های قبل بوده است (۴، ۶۰). در این پژوهش، پایایی، ثبات و هماهنگی منطقی پاسخ‌ها در ابزار اندازه‌گیری را نشان می‌دهد و به ارزیابی درستی و خوب بودن ابزار اندازه‌گیری کمک می‌نماید؛ یعنی آزمون‌هایی است که از آن‌ها برای انجام تحقیق استفاده می‌شود، باید در هر بار استفاده نتایج یکسان و قابل اعتمادی داشته باشد. برای تعیین و محاسبه ضریب پایایی، فنون متعددی وجود دارد که در این میان می‌توان به روش تکرار آزمون (بازآزمایی)، روش معادل‌سازی (موازی و هم‌تا)، روش تصنیف (دو نیم کردن پرسشنامه و محاسبه همبستگی نمرات دو دسته)، کودر ریچادسون و آزمون کرونباخ اشاره نمود. معروف‌ترین روش پایایی، روش آلفای کرونباخ می‌باشد که در این تحقیق، پایایی پرسشنامه یا قابلیت اعتماد آن با استفاده از این روش محاسبه شده است. معمولاً دامنه ضریب اعتماد آلفای کرونباخ از صفر (۰)، به معنای عدم پایداری تا مثبت یک (+۱) به معنای پایایی کامل قرار می‌گیرد و هرچه مقدار به دست آمده به عدد مثبت یک نزدیک‌تر باشد، قابلیت اعتماد پرسشنامه بیش‌تر می‌شود. به منظور بررسی پایایی کل نمونه و پایایی داخلی زیرمقیاس‌ها، از آلفای کرونباخ استفاده شده است که در جدول (۳) نشان

یافته‌ها

نتایج به دست آمده نشان داد که نزدیک به نیمی از دانشجویان (۴۴٫۶ درصد) از دانشجویان در گروه سنی ۲۳-۲۸ سال قرار دارند و فقط سن ۵۶ نفر از آنان (۱۷٫۹ درصد) بیش از ۳۰ سال است و مابقی (۳۷٫۵ درصد) زیر ۲۳ سال بودند. همچنین، جوان‌ترین و مسن‌ترین دانشجویان به ترتیب ۱۸ و ۳۰ سال داشتند. بیش از ۸۵ درصد دانشجویان مجرد و بقیه (۱۴٫۶ درصد) متاهل می‌باشند و بیش از نیمی از دانشجویان (۶۱٫۹ درصد) زن و بقیه (۳۸٫۱ درصد) مرد بودند. حدود ۹۰ درصد دانشجویان در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بودند و مابقی بالاتر از دکتری. ۸۸ نفر از دانشجویان از دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، ۳۵ نفر از دانشکده علوم سیاسی و حقوق، ۸۸ نفر از دانشکده مدیریت و حسابداری، ۶۶ نفر از دانشکده ادبیات و ۳۵ نفر از دانشکده ارتباطات بودند.

فرضیه اول: آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علامه طباطبائی تفاوت معناداری وجود دارد؟

به منظور بررسی این فرضیه از آزمون t استفاده می‌شود که نتایج آن حاکی از وجود تفاوت معنادار ویژگی‌های استاد خوب میان دانشجویان دختر و پسر است، زیرا سطح معناداری ($P=0/02$) کمتر از $0/05$ می‌باشد. بنابراین، جنسیت بر دیدگاه دانشجویان در مورد خصوصیات استاد خوب اثرگذار است.

فرضیه دوم: آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر سن دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی تفاوت معناداری وجود دارد؟

از آنجایی که خصوصیات استاد خوب از منظر ۳ گروه مورد بررسی قرار گرفت، برای آزمون این فرضیه از آزمون کروس کالوالیس استفاده شد. مطابق با نتایج بدست آمده مقدار آماره χ^2 دو ۱٫۷۷۹ است که درجه آزادی و سطح معناداری آن، به ترتیب ۲ و ۰٫۴۱ بود. از این رو، باتوجه به عدم رد فرض صفر می‌توان نتیجه گرفت که سن دانشجویان تفاوت معناداری در

زمینه خصوصیات استاد خوب ایجاد نمی‌کند.

فرضیه سوم: آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی با توجه به دانشکده آموزشی تفاوت معناداری وجود دارد؟

برای آزمون این فرضیه، همانند فرضیه دوم از آزمون کروس کالوالیس استفاده شد و نتایج آن حاکی از عدم وجود تفاوت معنادار بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان می‌باشد؛ زیرا سطح معناداری آن $P=0/24$ است و بیشتر از $0/05$ می‌باشد.

فرضیه چهارم: آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی با توجه به مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد؟

این فرضیه خصوصیات استاد خوب را در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری مورد بررسی قرار می‌دهد که برای بررسی آن از آزمون کروس کالوالیس استفاده شد. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که سطح معناداری $P=0/24$ می‌باشد و بیشتر از $0/05$ است و فرض صفر رد نشد، بنابراین تفاوت معناداری از منظر دانشجویان در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در مورد خصوصیات استاد خوب مشاهده نگردید.

فرضیه پنجم: آیا بین خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان مجرد و متاهل دانشگاه علامه طباطبائی تفاوت معناداری وجود دارد؟

با توجه به اینکه وضعیت تاهل یک متغیر دوحالتی می‌باشد، برای آزمون این فرضیه از آزمون t استفاده شد. مقدار آماره t برابر با $-1,225$ و سطح معناداری آن $P=0/21$ است که حاکی از عدم وجود تفاوت معنادار خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان مجرد و متاهل می‌باشد.

باتوجه به یافته‌های پژوهش، تنها جنسیت بر دیدگاه دانشجویان در مورد خصوصیات استاد خوب اثرگذار بوده و مقطع تحصیلی، دانشکده، وضعیت تاهل و سن تاثیری بر نظرهای

تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی در اختیار مسئولان و دست‌اندرکاران آموزشی قرار می‌دهد از سوی دیگر، مدرسان با آگاهی از کیفیت عملکرد خود در جریان تدریس قادر خواهند بود به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های آموزشی و در نتیجه افزایش کیفیت تدریس خود بپردازند (۶۲). در این راستا، بر اساس یافته‌های این پژوهش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی، پنج گویه مهم (پنج ویژگی اصلی استاد خوب) عبارت است از؛ تسلط استاد بر موضوع درس با میانگین (۴/۸۴) با بیشترین امتیاز در رتبه اول قرار گرفت. این نتیجه با یافته‌های پژوهش حکم آبادی (۴)، وهابی (۲۴)، گشمرد و همکاران (۵)، مبارکی (۵۲)، مارنیسون و استهفام (۴۰)، پتی و همکاران (۴۳)، لیو و همکاران (۴۴)، لطیف و مایرز (۴۶) و یانگ (۵۰) همخوانی دارد. اما با مطالعه ریچارد و همکاران (۶۳)، دارابی و همکاران (۳۳)، صیامیان و همکاران (۳۶)، هرنندی زاده (۳۹)، عابدینی و همکاران (۳۸) همخوانی ندارد.

آنها در باره خصوصیات یک استاد خوب ندارند. نتایج یافته در جدول ۴ بیان شده است. در ادامه، مهمترین گویه‌ها از نظر دانشجویان مورد بررسی قرار می‌گیرد. در جدول ۵، گویه‌های هر حیطه بر اساس میانگین مرتب شده‌اند که رده آن‌ها از مهمترین به کم اهمیت‌ترین می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

دانشجویان از مهمترین منابع دریافت اطلاعات در زمینه استاد و چگونگی تدریس آن می‌باشند. اسکریون (۶۱) نیز معتقد است که دانشجویان دارای مرتبه اول در مشاهده رفتارهای استاد و فرایندهای کلاس درس هستند و به منزله بهترین داور در مورد آنچه یاد گرفته‌اند می‌باشند. اهمیت درباره کیفیت تدریس در دانشگاه نیز به این دلیل می‌باشد که از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی،

جدول ۴-

متغیر	سطوح متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	معناداری
جنسیت	مرد	۱۱۹	۳,۹۷	۰,۴۹۰	۲,۳۲۷	۰,۰۲
	زن	۱۹۳	۴,۱۰	۰,۴۶۶		
تاهل	مجرد	۲۶۷	۴,۰۴	۰,۴۸	-۱,۲۲۵	۰,۲۱
	متاهل	۴۵	۴,۱۴	۰,۴۶۹		
متغیر	سطوح متغیر	تعداد	میانگین رتبه‌ای	درجه آزادی	خی دو	معناداری
مقطع	کارشناسی	۱۴۷	۱۶۱,۷۲	۲	۲,۱۹۸	۰,۲۳
	کارشناسی ارشد	۱۴۳	۱۵۳,۱۵			
	دکتری	۲۲	۱۲۶,۵۳			
دانشکده	علوم تربیتی و روانشناسی	۸۸	۱۷۱,۹۳	۴	۵,۵۱۸	۰,۲۴
	علوم سیاسی و حقوق	۳۵	۱۳۵,۴۷			
	مدیریت و حسابداری	۸۸	۱۵۰,۰۷			
	ادبیات	۶۶	۱۵۰,۹۲			
	ارتباطات	۳۵	۱۶۵,۴۱			
سن	۱۸-۲۳	۱۱۷	۱۶۲,۷۴	۲	۱,۷۷۹	۰,۴۱
	۲۳-۲۸	۱۳۹	۱۴۸,۹۰			
	۲۸+	۵۶	۱۶۲,۳۳			

رتبه	انحراف معیار	میانگین	ویژگی های یک استاد خوب	حیطه
۱	۰,۵۰۰۱	۴,۸۴	تسلط استاد بر موضوع درس	دانش پژوهشی
۲	۰,۵۹۴۲	۴,۶۴	ارائه مطالب جدید	
۳	۰,۵۸۰۷	۴,۶۲	دانش عمومی در مورد درس مورد تدریس	
۴	۰,۸۶۹	۴,۱۵	ارجاع دانشجو به منابع درسی	
۵	۱,۵۰۹	۴,۱۴	علاقه مندی استاد به پژوهش	
۶	۱,۱۸۲	۳,۶۵	سابقه تدریس	
۱	۰,۶۱۶	۴,۶۶	کوشش جهت تفهیم درس و پاسخ به سوالات دانشجو	مهارت های تدریس
۲	۲,۹۶	۴,۵۸	ارائه مباحث درسی به صورت پیوسته و مفهومی	
۳	۰,۷۷۳	۴,۴۹	ایجاد انگیزه در دانشجو جهت مطالعه و پژوهش	
۴	۰,۸۰۰۹	۴,۳۵	داشتن طرح درس و بیان آن برای دانشجو	
۵	۰,۸۳۲	۴,۳۲	شرکت دادن دانشجو در مباحث درسی	
۶	۰,۸۳۱	۴,۲۵	معرفی منابع مورد استفاده جهت تدریس	
۷	۰,۸۸۴	۴,۲۲	بیان اهمیت هر درس در شروع آن	
۸	۱,۰۰۹	۳,۹۴	استفاده از وسایل کمک آموزشی	
۹	۰,۹۹۹	۳,۹۳	پرسیدن سوال از دانشجو در حین تدریس	مهارت های ارزشیابی
۱	۰,۷۲۶	۴,۶۱	قضاوت درست و رعایت عدالت در برخورد با دانشجو	
۲	۱,۱۳۲	۳,۷۸	ارزشیابی در شروع و پایان مبحث درسی	
۳	۱,۱۴۷	۳,۷۷	برگزاری امتحان جامع و دقیق پایان ترم	
۴	۱,۲۴۴	۳,۷۶	دادن جزوه کم و مختصر به دانشجو	
۵	۱,۲۵۴	۳,۳۱۱	برگزاری امتحانات میان ترم	رعایت قوانین آموزشی
۱	۰,۹۵۷	۴,۱۳۷	حضور به موقع استاد در کلاس درس	
۲	۱,۰۲۵	۴,۰۹۶	رعایت طول زمان در کلاس	
۳	۱,۴۴۵	۳,۱۷۹	انجام حضور و غیاب در کلاس	ارتباطات بین فردی
۴	۱,۴۲۸	۲,۹۲۹	رعایت آیین نامه آموزشی و حذف دانشجویانی که بیش از حد مجاز غیبت دارند	
۱	۰,۶۶۲	۴,۶۷۶	حفظ شخصیت احترام به دانشجو	
۲	۰,۷۳۰	۴,۴۶۷	انعطاف پذیری نسبت به رفتار دانشجو	
۳	۰,۹۲۹	۴,۳۴۳	برقراری رابطه صمیمانه با دانشجو	ویژگی های فردی
۴	۰,۹۰۵	۴,۶۳	در دسترس بودن استاد در ساعت غیردرسی جهت سوال از وی	
۱	۰,۷۳۵	۴,۵۱	انتقاد پذیری و منطقی بودن استاد	
۲	۰,۹۳۱	۴,۳	نگرش استاد نسبت به رشته تحصیلی خود و دانشجویان	
۳	۱,۰۱۹	۴,۰۴	شوخ طبعی استاد	
۴	۱,۱۷۷	۳,۸۵۵	طرز لباس پوشیدن و ظاهر استاد	
۵	۱,۳۳۱	۳,۶۶۷	ارزش های اخلاقی و دینی	
۶	۱,۲۸۹	۳,۶۲۵	صدا و لهجه استاد	
۷	۱,۱۸۹	۳,۵۸	سخت گیری و قاطعیت استاد	
۸	۱,۳۲۳	۳,۲۱۴	سابقه طولانی تدریس	
۹	۱,۳۵۷	۳,۱۷۳	رتبه دانشگاهی استاد	

مقابل قرار دارد و روز امتحان رعب انگیز جلوه داده می‌شود. این شیوه برای شکوفایی خلاقیت و توانایی‌های دانشجویان ناکارآمد است و امنیت ذهنی را کاهش می‌دهد (۶۶). در جایگاه سوم، کوشش جهت تفهیم درس و پاسخ به سوالات دانشجو با میانگین (۴/۶۶) قرار گرفت. این گویه، با یافته‌های مطالعات، کمالی (۲)، بهادری (۳۲)، ریچاردسون (۴۹) همپوشانی دارد. یکی از مسائل مهم نظام دانشگاهی بحث چگونگی انتقال محتوا در کلاس درس می‌باشد. راهکارهای که برای این گویه می‌توان برای نمونه، استفاده از مثال‌های مناسب جهت تفهیم بهتر مطالب درسی، چراکه یکی دیگر از مهارت‌های مؤثر در تدریس برتر، بهره‌گیری از مثال است و میزان اثر بخشی تدریس به نحوه و میزان استفاده استاد از مثال‌ها ارتباط دارد. بنابراین با توجه به اینکه به کارگیری مثال، اشعار مناسب و شواهد تجربی مطابق فهم فراگیران و مناسب با سطح تجربه و دانش آنها، خستگی‌ها و یکنواختی‌ها را برطرف می‌کند و مباحث علمی را جلوه و جلال می‌بخشد، ضروری است اعضای هیئت علمی به فراخور ذوق و سلیقه خویش و متناسب با نوع بحث از این مهم بهره گرفته، انگیزه یادگیری فراگیران را تقویت نموده و درک بهتر و سریع‌تر مطالب را برای آنان فراهم سازند. در جایگاه چهارم، قضاوت درست و رعایت عدالت در برخورد با دانشجو با میانگین (۴/۶۱) قرار گرفت. این گویه، با یافته‌های پژوهش‌های، اسدی و همکاران (۲۹)، اسلامیان و همکاران (۳۰)، عابدینی (۳۸)، لیو (۴۱)، ویگ و شرما (۴۵) همخوانی دارد. بنابراین، برخورد عادلانه و یکسان اساتید با دانشجویان دختر و پسر و ارزشیابی و نمره دهی بر اساس عملکرد دانشجویان در طول ترم از اهمیت زیادی از دیدگاه دانشجویان برخوردار می‌باشد و از ویژگی‌های مهم استاد خوب تلقی می‌شود. در آخرین گویه (در رتبه پنجم) از نظر اهمیت، انتقاد پذیری و منطقی بودن استاد با میانگین (۴/۵۱) جای گرفت. یکی از ویژگی مهم استاد خوب روحیه انتقاد پذیری بودن آن است چراکه تا زمانی که انتقاد سالمی نباشد،

با توجه به این یافته، باید در کمیته‌های جذب اعضای هیئت علمی و ارتقاء اساتید تاکید بیشتری بر روی دانش تخصصی و میزان تسلط آن بر مباحث درسی گردد. دومین ویژگی (گویه مهم) از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی، حفظ شخصیت احترام به دانشجو با میانگین (۴/۶۷) قرار دارد. این یافته، با پژوهش‌های اسماعیلی و همکاران (۲۳)، بنکداری و همکاران (۲۵)، حسنی و همکاران (۲۷)، اسدی و همکاران (۲۹)، سراجی و همکاران (۳۱)، درخشان و همکاران (۳۴)، ستاری (۳۵)، پزشکی راد و همکاران (۳۷) همخوانی دارد. ارتباط و تعامل، حفظ احترام و شخصیت دانشجو اهمیت فراوانی دارد. چراکه این ارتباط منجر به افزایش اعتماد بنفس دانشجویان و انگیزه تحصیلی آن‌ها می‌گردد (۶۴). از این رو، اعضای هیئت علمی لازم است که با عوامل مؤثر در برقراری ارتباط با دانشجویان آگاهی داشته باشند تا فرایند یادگیری و یاددهی را تسهیل کنند در واقع آموزش کارآمد به مهارت‌های ارتباطی اعضای هیئت علمی بستگی دارد (۶۵). چراکه اگر استادی بخواهد از نیروی بزرگ ناشی از همدلی دانشجویان استفاده کند، عموماً خود و آنان را هم هدف، یاور، و هم‌رمز یکدیگر در مواجهه با نادانی و مشکلات ناشی از آن تصویر می‌کند. ولی گاهی روش ارتباطی استاد با دانشجویان مبتنی بر لحن منفی است. در چنین مواردی استاد تقریباً به طور دائم در کلاس لحن ناراضی را انتخاب می‌کند. اتخاذ این لحن اگرچه ممکن است در یک دوره موقت برخی از دانشجویان را به درس خواندن سوق دهد اما ضمن کاهش اعتماد به نفس دانشجویان، انتقال انگیزه‌های واقعی، قوی‌تر و ماندگارتر را برای علم آموزی مورد غفلت قرار می‌دهد و در نتیجه نیروهای خلاق آنان را به حرکت در نمی‌آورد. در کنار این مسأله یک فضای انسانی ناسالم به وجود می‌آید که در آن نه تنها رابطه صمیمیت و درک متقابل بین استاد و دانشجو برقرار نشده، بلکه به طور ناخودآگاه نوعی شرایط مخاصمه را بین استاد و دانشجویان به ذهن متبادر می‌سازد که در آن استاد دائماً در جبهه

آموزش عالی برخوردار می‌باشد زیرا این ویژگی‌ها توانایی علمی اساتید را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد و از دیگر سو، آموزش یکی از کارویژه‌های اصلی دانشگاه در کنار پژوهش و خدمات اجتماعی می‌باشد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان صمیمانه از کلیه دانشجویانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند تشکر و قدردانی به عمل می‌آورند.

اصلاحاتی به وجود نمی‌آید. از این رو، استادان بسیار نیازمند هستند، تا انتقادهای سالم دانشجویان، همکاران و دیگر کادر اداری را با سعه صدر بشنود و به فکر تغییر در کاستی‌هایش باشند. این گویه با نتایج مطالعات، صیامیان و همکاران (۳۶)، مارنیسون و استهفام (۴۰) همسویی دارد. در این مطالعه تلاش شد تا ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی شناسایی و تحلیل گردد. چراکه از یک سو شناخت ویژگی‌های استاد خوب از اهمیت زیادی در نظام

References

- Daniel, D., and D. Reynolds. "Effective teaching: evidence and practice." Los Angeles: SAGE 2.4, 2011: 25-31
- کمالی، یحیی؛ پورچناری، محمد. بررسی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان علوم سیاسی دانشگاه شهید باهنر کرمان. نشریه آموزش و ارزشیابی، شماره ۳۰، ۱۳۹۴، صص ۱۱۷ تا ۱۴۰
- شعبانی، حسن. مهارتهای آموزشی و پرورشی (روشها و فنون تدریس). تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۴
- حکم آبادی، رجبعلی؛ فلاح، حسین. ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی. مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، شماره ۱۰، ۱۳۹۲، صص ۲۲ تا ۲۹
- گشمر، رقیه؛ معتمد، نیلوفر و واحد پرست، حکیمه. دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در مورد ویژگی‌های استاد خوب. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳۹۰، شماره ۱
- عبداللهی، حسین. چالش‌های سنجش بهره‌وری اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، شماره ۷، ۱۳۹۱، صص ۱۳۳ تا ۱۶۳
- Chang-Kredl, Sandra, and Daniela Colannino. "Constructing the image of the teacher on Reddit: Best and worst teachers." Teaching and Teacher Education 64, 2017: 43-51
- Goldhaber, Dan. "In schools, teacher quality matters most." Education Next 16.2, 2016
- Plavšić, Marlena, and Marina Diković. "Do Teachers, Students and Parents Agree about the Top Five Good Teacher's Characteristics?" XIV Annual International Conference of the Bulgarian Comparative Education Society (BCES). 2016.
- Cooper, James M. Classroom teaching skills. Cengage Learning, 2013
- Raufelder, Diana, et al. "Students' perception of "good" and "bad" teachers—Results of a qualitative thematic analysis with German adolescents." International Journal of Educational Research 75 (2016): 31-44
- Stronge, James H., Thomas J. Ward, and Leslie W. Grant. "What makes good teachers good? A cross-case analysis of the connection between teacher effectiveness and student achievement." Journal of teacher Education 62.4 (2011): 339-355
- Marom, Lilach. "Eastern/Western conceptions of the "Good Teacher" and the construction of difference in teacher education." Asia-Pacific Journal of Teacher Education 46.2, 2018: 167-182
- Bakx, Anouke, et al. "Primary school pupils' views of characteristics of good primary school teachers: An exploratory, open approach for investigating pupils' perceptions." Teachers and teaching 21.5 (2015): 543-564
- Pinto, Laura Elizabeth, et al. "Charismatic, competent or transformative? Ontario school administrators' perceptions of "good teachers"." Journal of Teaching and Learning 8.1, 2012
- Moore, Alex. The good teacher: Dominant discourses in teacher education. Routledge, 2004
- Maddamsetti, Jihea, Terry K. Flennaugh, and Cheryl L. Rosaen. "Who should teach? A Chinese teacher candidate's understandings of a good teacher and racialised experiences." Asia-Pacific Journal of Teacher Education 46.2, 2018: 148-166.
- ۱۹- خنیفر، حسین. نگاهی دوباره به روش‌ها و فنون تدریس. قم، بوستان کتاب، چاپ دوم، ۱۳۸۳
- الفقیه، عبدالرحمان. اندیشه‌های تربیتی ابن سینا، ترجمه علی فروغی، ماهنامه اسوه، شماره ۳، ۱۳۸۳
- معروفی، یحیی؛ کیامنش، علیرضا؛ مهرمحمدی، محمود و عسگری، مجید. ارزشیابی کیفیت تدریس در آموزش عالی: بررسی برخی دیدگاه‌ها. مطالعات برنامه‌ریزی درسی، شماره ۵، ۱۳۸۶، صص ۸۱ تا ۱۱۲
- شریفی‌نیا، حمید؛ عبادی، عباس و افشار، میترا. ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان و اساتید پرستاری: یک مطالعه کیفی. فصلنامه نسیم تندرستی، شماره ۱، ۱۳۹۲، صص ۱ تا ۱۰
- اسماعیلی، محمودرضا؛ حزنی، علی، موسی‌زاده، بهروز و زواره، علی. ویژگی‌های یک استاد خوب و تاثیر آن بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی. پژوهش در

- آموزش علوم پزشکی، شماره ۹، ۱۳۹۶
- ۲۴- وهابی، احمد. ویژگی‌های یک استاد خوب دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه جامع علمی کاربردی سنندج، مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، شماره ۱۳، ۱۳۹۲
- ۲۵- بنکداری، نسرين؛ مهران، گلنار، طیبه ماهرزاده، طیبه و هاشمی، عباس. ویژگی‌های استاد شایسته در آموزش عالی ایران: مطالعه کیفی. فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، شماره ۲۵، ۱۳۹۵، صص ۱۱۷ تا ۱۳۷
- ۲۶- صیادی، مهناز و همکاران. دیدگاه دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی کردستان و آزاد اسلامی سنندج در مورد تدریس اثربخش و عوامل مرتبط با آن. مجله دانشگاه علوم پزشکی کردستان، شماره ۱۳۹۵، صص ۹۳-۱۰۳
- ۲۷- حسینی، محمد، وحیدنژاد؛ محمد و شهودی، مریم. ارزیابی مولفه‌های بنیادی تدریس اثربخش در زبان فرانسه بر اساس دیدگاه دانشجویان رشته زبان فرانسه، ۱۳۹۴، صص ۴۹-۶۸
- ۲۸- اکبری منجرمونی، فاطمه؛ کشتی آرای، نرگس. رابطه بین ابعاد استاد اثربخش از دیدگاه دانشجویان با سبک‌های یادگیری آنها. فصلنامه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۱۳۹۴، صص ۱۳-۲۸
- ۲۹- اسدی، محمد؛ غلامی، خلیل و بلدهمان، کیوان. عوامل و مولفه‌های بنیادین تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه کردستان. اندیشه‌های نوین تربیتی، شماره ۱۱، ۱۳۹۴
- ۳۰- اسلامیان، حسن و همکاران. رابطه بین هوش هیجانی و به کارگیری مولفه‌های تدریس اثربخش استادان دانشگاه علوم پزشکی مازندران. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، شماره ۸، ۱۳۹۳
- ۳۱- سراجی، فرهاد؛ موحدی، رضا و سیاست خواه، منیر. بررسی میزان برخورداری مدرسان دانشگاه‌های مجازی از مهارت‌های تدریس در این دوره‌ها. نشریه علمی و پژوهشی فناوری آموزش، شماره ۹، ۱۳۹۳
- ۳۲- بهادری، محمدکریم. تحلیل روابط سیستماتیک بین مولفه‌های تأثیرگذار بر تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد با استفاده از تئوری گراف. فصلنامه توسعه آموزش جندی شاپور. شماره ۱، ۱۳۹۳
- ۳۳- دارابی، محمدرضا؛ درخشان، اکبر؛ کیانی، محمد؛ ملکی، غلامحسین و سعیدی، معصومه. مقایسه و بررسی نظرات استادان و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد در مورد معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی. مجله گام‌های توسعه در آموزش پزشکی، شماره ۴، ۱۳۹۲
- ۳۴- درخشان، اکبر و همکاران. بررسی نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد در مورد معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی. فصلنامه اخلاق پزشکی، شماره ۲، ۱۳۹۲
- ۳۵- ستاری، صدرالدین. ارزیابی مولفه‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، شماره ۱۲، ۱۳۹۲
- ۳۶- صیامیان، حسن و همکاران. ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، شماره ۹۶، ۱۳۹۱، صص ۱۰۶ تا ۱۱۳
- ۳۷- پزشکی راد، غلامرضا؛ نامدار، راضیه؛ هرنندی، الهه و نعیمی، امیر. بررسی خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۴، ۱۳۸۹، صص ۴۱ تا ۵۸
- ۳۸- عابدینی، سمیره؛ کمال زاده، حسام‌الدین؛ عابدینی، صدیقه و آقامولایی، تیمور. معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان. مجله علوم پزشکی هرمزگان، شماره ۳، ۱۳۸۹
- ۳۹- هرنندی زاده، الهه؛ نعیمی، امیر، پزشکی راد، غلامرضا و نامدار، راضیه. بررسی خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۵۸، ۱۳۸۹، صص ۴۱ تا ۵۱
- 40- Morrison, Bruce, and Stephen Evans. "University students' conceptions of the good teacher: a Hong Kong perspective." *Journal of Further and Higher Education* 42.3, 2018: 352-365
- 41- Liu, Shujie, Jared Keeley, and William Buskist. "Chinese college students' perceptions of excellent teachers across three disciplines: Psychology, chemical engineering, and education." *Teaching of Psychology* 43.1, 2016: 70-74.
- 42- Zhou, Houxiu, et al. "Selection of nursing teaching strategies in mainland China: A questionnaire survey." *Nurse education today* 39, 2016: 147-151.
- 43- Pettit, Jeffrey E., et al. "Assessing effective teaching: what medical students value when developing evaluation instruments." *Academic Medicine* 90.1, 2015: 94-99.
- 44- Lee, HweeHoon, Grace May Lin Kim, and Ling Ling Chan. "Good teaching: What matters to university students." *Asia Pacific Journal of Education* 35.1, 2015: 98-110
- 45- Vig, Prabha, and Komal Sharma. "Humane characteristics of teachers in relation to employability skills: A research study." *International Journal of Education and Management Studies* 4.2 2014: 80.
- 46- Latif, Ehsan, and Stan Miles. "STUDENTS' PERCEPTION OF EFFECTIVE TEACHING." *Journal of Economics and Economic Education Research* 14.1 2013: 121.
- 47- Devlin, Marcia, and Helen O'Shea. "Effective university teaching: Views of Australian university students from low socio-economic status backgrounds." *Teaching in Higher Education* 17.4 2012: 385-397.
- 48- Tam, Kai Yung, Mary Anne Heng, and Gladys H. Jiang. "What undergraduate students in China say about their professors' teaching." *Teaching in Higher Education* 14.2 2009: 147-159.
- 49- Richardson, Arthur G., and Arundell A. Thomas. "Characteristics of the Effective Teacher as Perceived by Pupils and Teachers: A Caribbean Case Study. 1989
- 50- Young, Martha W. "Characteristics of high potential and at risk teachers." *Action in Teacher Education* 11.4 1990: 35-40.
- 51- Feldman, Gary J., and Robert D. Cousins. "Unified approach to the classical statistical analysis of small signals." *Physical Review D* 57.7 1998: 3873
- ۵۲- مبارکی، علی؛ کلدوی، ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج. دنا، شماره ۲، ۱۳۸۶، صص ۹ تا ۵۵
- ۵۳- پیمان، ناهید و همکاران. مروری بر معیارهای بررسی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه مشهد. دهمین کنگره علوم پزشکی، ۱۳۸۸
- 54- Beran, Tanya N., and Jennifer L. Rokosh. "Instructors' perspectives on the utility of student ratings of instruction." *Instructional Science* 37.2 2009: 171-184.
- 55- Benton, Stephen L., and William E. Cashin. "Idea paper# 50 student ratings of teaching: A summary of research and literature. 2012
- 56- Xu, Yueyu. "Developing a comprehensive teaching evaluation system for foundation courses with enhanced validity and reliability." *Educational Technology Research and Development* 60.5 2012: 821-837.
- 57- Berk, Ronald A. "Multigenerational diversity in the academic workplace: Implications for practice." *Journal of Higher*

- Education Management 28.1 2013: 10-23.
- 58- Berk, Ronald A. "Should student outcomes be used to evaluate teaching?." The Journal of Faculty Development 28.2 2014: 87.
- 59- Simona, M., S. Felicia, and C. V. Georgiana. "Content analysis regarding the multiple evaluation of the academic activity in CMU." Global Journal of Guidance and Counselling 4.1 2014: 25-31
- ۶۰- دادخواه، دلاور و همکاران. ویژگی های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. مجله دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل، شماره ۱۱، ۱۳۸۷
- 61- Scriven, Michael. "The Methodology of Evaluation. In. Tyler, RW, Gagne, RM, Scriven, M.(ed.): Perspectives of Curriculum Evaluation." (eds.): Book The Methodology of Evaluation. In. Tyler, Rw, Gagne, Rm, Scriven, M.(Ed.): Perspectives of Curriculum Evaluation, Rand McNally, Chicago 1967
- 62- ShabaniVaraki, B., & Hosseingholizadeh, R. Evaluation of college teaching qualities. Quarterly journal of Research and Planning in Higher education, 12(1), 2006, 1-21.
- 63- Richard T, Walls AH, Nardi AM, Von M Hoffman N. The characteristics of effective and ineffective teachers, Teacher Education Quarterly. 2002;13:56-79.
- 64- Paterson, Barbara, and Marta Crawford. "Caring in nursing education: An analysis." Journal of Advanced Nursing 19.1 (1994): 164-173.
- 65- Spencer, John. "ABC of learning and teaching in medicine: Learning and teaching in the clinical environment." BMJ: British Medical Journal 326.7389 (2003): 591.
- ۶۶- ساويز، احمد. تأثیرگذاری کیفیت رابطه استاد و دانشجو در توانایی سازگاری و موفقیت دانشجویان مهندسی. برگرفته از سایت: <http://www.asaviz.ir>

Analysis of Good Teacher's Features from Allameh Tabataba'i University Students' Viewpoint

Ahmad keykha¹, Nayereh Haji Alian², Mojgan Mohammadi Mehr^{3*}, Fatemeh Darabi⁴

Abstract

Introduction: Despite many studies have been performed to identify the characteristics of a good teacher, efforts to find common features are still continuing. Therefore, the present study aimed to analyze and rank the characteristics of a good teacher from the viewpoint of students at Allameh Tabataba'i University.

Method: This research was conducted in a survey method and descriptive research type. The statistical population of this study was 316 students of Allameh Tabataba'i University. Data were collected using a two-part questionnaire whose validity and reliability were investigated. Students' views about the good academic qualities were studied in a five-point Likert scale scanner. Data analysis was performed using SPSS software. T-test, Kruskal-Wallis and Friedman tests were used in the current study.

Results: The findings showed that more than half of the students (61.9%) were women and the rest (38.1%) were men. About 90 percent of undergraduate and postgraduate students were in the Ph.D. According to students' viewpoints, five qualities of good teachers were the mastery of the subject on the subject with an average of 4.84, Preserving Personality and Respecting Students with an average of 4.67, an attempt to convey the course and respond to student questions with an average 4.66), fair judgment and justice in dealing with the student (4.61), and the criticism and logic of the professor were ranked with an average of 4.51 respectively.

Conclusion: Based on the findings, the mastery of the subject is more important than other features among the five characteristics good teacher. Since faculty members are considered as the most significant components of the educational system and they provide a background for the growth of learners to provide the country's specialist workforce to achieve development, this issue should be considered by authorities and practitioners in attracting faculty members and training programs to empower faculty members.

Keywords: Evaluation, Good Teacher, Teaching, Education, Students

---

1- Ph.D. Student of Economics and Financial Management of Tehran University

2- Ph.D. in Philosophy of Education, University of Tehran

3- (*Corresponding Author) Associated Professor, AJA University of Medical Sciences, Tehrn, Iran
E-mail: Mohammadimehr@ajaums.ac.ir

4- Graduate Student of Educational Psychology, AllamehTabataba'i University